

DOI: [10.32702/2307-2156-2020.12.2](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.12.2)

УДК 351.862.4:342.84

*Л. В. Антонова,
д. держ. упр., професор,
професор кафедри обліку і аудиту,
Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна
ORCID ID: 0000-0003-2975-6453*

*А. В. Антонов,
д. держ. упр., доцент, професор кафедри економічної безпеки, публічного управління та
адміністрування, Державний університет «Житомирська політехніка»
ORCID ID: 0000-0003-0495-7056*

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

*L. Antonova
Doctor of Sciences in Public Administration,
Professor of the Department of Accounting and Auditing
of the Petro Mohyla Black Sea National University*

*A. Antonov
Doctor of Sciences in Public Administration,
Professor of the Department of Economic Security,
Public Administration and Management of the State University «Zhytomyr Polytechnic»*

IMPROVING THE ELECTORAL PROCESS IN UKRAINE: ORGANIZATIONAL AND LEGAL ASPECT

У статті розглядаються питання виборчого процесу в Україні, особливостей реалізації виборчого законодавства та проблемам проведення виборів. Відмічається, що з точки зору організації виборчого процесу доцільно розглядати участь органів публічної влади на етапах виборчого процесу, як основоположну та невід'ємну. Визначено, що наразі є низка чинників, котрі обумовлюють проблеми виборчого процесу в Україні: недоброчесність політичних партій та діячів, маніпулювання громадською свідомістю тощо. Зроблено висновок, що вирішення нагальних проблем та удосконалення виборчого процесу вбачається, по-перше, в перегляді нормативно-правової бази, усуненні суперечностей, по-друге, в посиленні відповідальності за порушення виборчого законодавства, по-третьє, у розширенні функцій та повноважень Центральної виборчої комісії з формуванням повноцінних територіальних підрозділів на постійній основі, по-четверте, проведення органами влади широкої інформаційно-просвітницької кампанії для підвищення у громадян рівня знань про виборчий процес.

The article considers the issues of the election process in Ukraine, the peculiarities of the implementation of election legislation and the problems of elections. The characteristics of the stages of the election process, as well as the participation of public authorities, citizens, political

parties and their representatives are considered. It is noted that from the point of view of the organization of the election process, it is expedient to consider the participation of public authorities at the stages of the election process as fundamental and integral. The political elite can be replaced over time, but to ensure the stability and legitimacy of the procedure, a clear legal framework must be a necessary attribute that will provide the conditions for the organization of elections on a democratic basis and taking into account the interests of different parties. It is determined that currently there are a number of factors that determine the problems of the electoral process in Ukraine: the relationship between the branches and different levels of government is not always consistent, which creates dissatisfaction among citizens; political parties in the country are mostly not created on an ideological basis and, accordingly, may not differ from each other; the use of technical candidates and parties to disperse the votes of voters and further play on it; interference of administrative resources in the election process; manipulation directly during the elections; use of dirty technologies by politicians (black PR, populism, influence on public opinion through the media. It is concluded that solving urgent problems and improving the electoral process is seen, firstly, in revising the legal framework, eliminating contradictions, and secondly, in strengthening responsibility for violating the election law, thirdly, in expanding the functions and powers of the Central Election Commission with the formation of full-fledged territorial units on a permanent basis, fourthly, the authorities conduct a broad information and educational campaign to increase citizens' knowledge about the election process.

Ключові слова: виборчий процес; вибори; політичні партії; політичні діячі; Центральна виборча комісія; представницькі органи.

Key words: election process; elections; political parties; politicians; Central Election Commission; representative bodies.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Виборчий процес є складовим елементом більш масштабного публічного управління та характеризує будь-яку демократичну державу. Відповідно, особливості організації та проведення цього процесу багато в чому залежить від діючої системи публічного управління в країні та усталених взаємин між складовими елементами політичної системи. Виборчий процес за своєю суттю являє собою процес боротьби за владу та її утримання. Отже, це є репрезентацією ініціативної діяльності усіх дієвих учасників політичної системи: органів публічної влади різних рівнів, політичних партій, ЗМІ, громадських організацій тощо. Метою цього виступає вплив на зміну всієї системи публічного управління починаючи формуванням представницьких органів влади та закінчуючи кадровими перестановками у виконуючих органах. Результатом можуть бути докорінні зміни парадигми політичного керівництва та масштабне реформування в усіх сферах суспільного життя. Базуючись на цьому, а також враховуючи те, що політичні процеси можуть бути достатньо динамічними, варто говорити про актуальність систематичних досліджень проблем виборчого процесу. Особливо слід звертати на питання організаційно-правового характеру, оскільки саме від цього залежатиме швидкість реакції органів публічної влади на можливі зміни у політичному середовищі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Науковий аналіз виборчого процесу в Україні знайшов своє відображення у працях таких дослідників, як Бортніков В., Грищенко І., Губська О., Закірова С., Ключковський Ю., Ковриженко Д., Костецька Л., Чоловська О. та багатьох інших. Однак, сьогодні у державі відбуваються масштабні перетворення, а у політичній сфері прослідковуються конфліктні ситуації. Це обумовлює необхідність проведення досліджень виборчого процесу, а особливо його організаційно-правового аспекту.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті визначення шляхів удосконалення виборчого процесу в Україні в умовах сьогоденних суспільно-політичних та адміністративно-територіальних перетворень з точки зору організації та нормативно-правової регламентації цього процесу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

З точки зору публічного управління проблема виборчого процесу має не тільки теоретичне, а й практичне значення. Загалом вибори виступають показником рівня демократичності у державі та рівня довіри громадян до влади. Саме під час проведення виборів є можливість побачити наявні суспільно-політичні проблеми, характер боротьби між різними групами впливу, недоліки нормативно-правової бази тощо. Оскільки виборчий процес чинить вплив на формування влади та подальшого політичного курсу в країні (або на певній території за умов проведення місцевих виборів), то це питання потребує пильної уваги з боку дослідників,

політиків, пересічних громадян, а саме головне – представників органів влади усіх рівнів. Порядок проведення, можливі загрози зловживань та порушень з боку усіх учасників процесу багато в чому залежить від багатьох факторів. Серед них:

- усталеність політичної системи в країні;
- стабільність суспільно-політичних відносин;
- фундаментальність діючих законів;
- рівень організації виборчого процесу на усіх етапах;
- наявність високої політичної та правової культури у переважній більшості учасників

(представників органів публічної влади, політичних діячів, політтехнологів, пересічних громадян-виборців тощо);

- імідж політичної еліти та громадська думка про неї.

Очевидно, що організаційно-правовий аспект відіграє провідну ролі у виборчому процесі, оскільки завдяки дієвості законодавчої бази та чіткості організації усіх етапів можна нівелювати вплив інших факторів. З часом це створить умови, за яких для країни будуть характерними суспільно-політична стабільність, позитивне відношення громадян до політичних діячів та представників влади.

Виборчий процес дослідники часто розглядають з політичної точки зору та поділяють його на декілька етапів (рис. 1). Протягом цих етапів політичні учасники відіграють ролі, які певним чином залежать від суспільно-політичної ситуації в країні та організаційно-правового забезпечення [1].

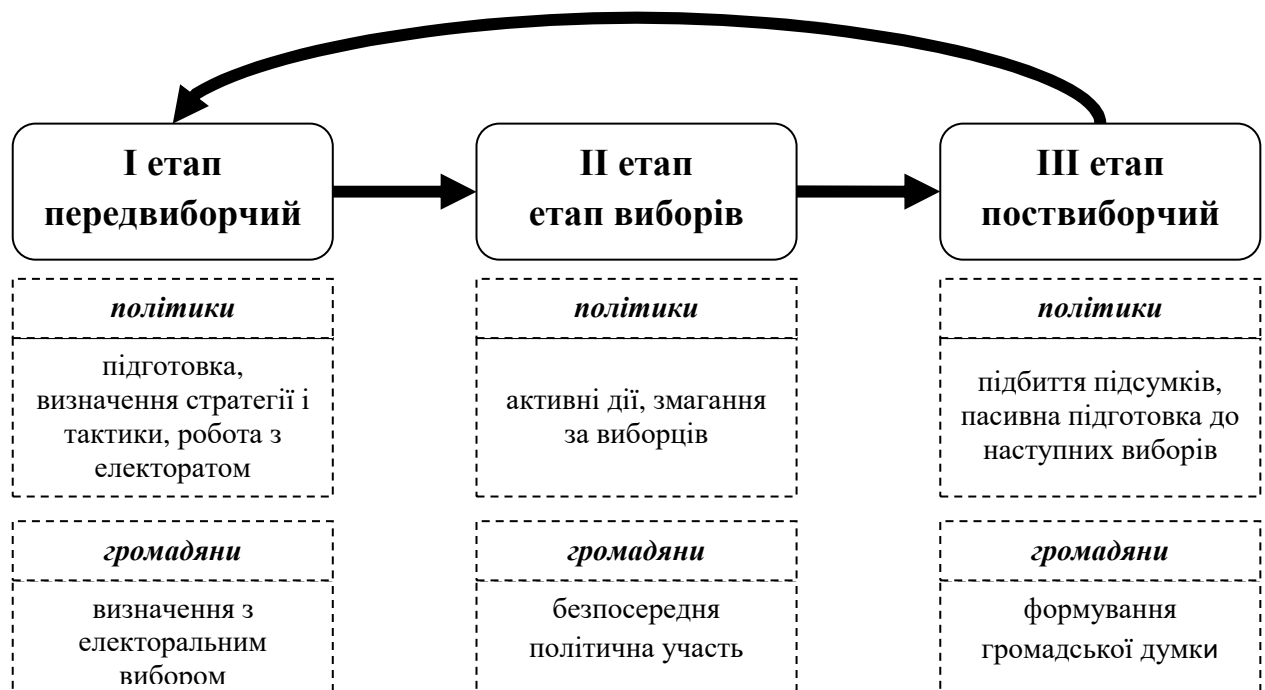

Рис. 1. Політична участь у виборчому процесі за етапами

Враховуючи особливості політичної участі слід говорити про те, що у виборчому процесі політики намагаються чинити вплив на громадян, а оскільки для зазначеного процесу характерною є циклічність, то громадяни у більшій або меншій мірі знаходяться під впливом. При цьому органи публічної влади знаходяться осторонь та мають виступати арбітром. Владні органи фактично повинні лише затвердити норми та забезпечити їх дотримання усіма сторонами.

З точки зору організації виборчого процесу доцільно розглядати участь органів публічної влади на етапах виборчого процесу, як основоположну та невід’ємну. Політична еліта може з часом бути замінена, однак для забезпечення стабільності та законності процедури необхідним атрибутом має стати чітка правова база, котра буде забезпечувати умови для організації виборів на демократичних засадах та з урахуванням інтересів різних сторін. Наступним елементом участі органів влади є організація виборчого процесу. Відповідно, це має бути чітка організація, котра забезпечить проведення виборів на рівні, котрий усіх задовольнить, а після отримання результатів не буде сумнівів у легітимності (рис. 2).

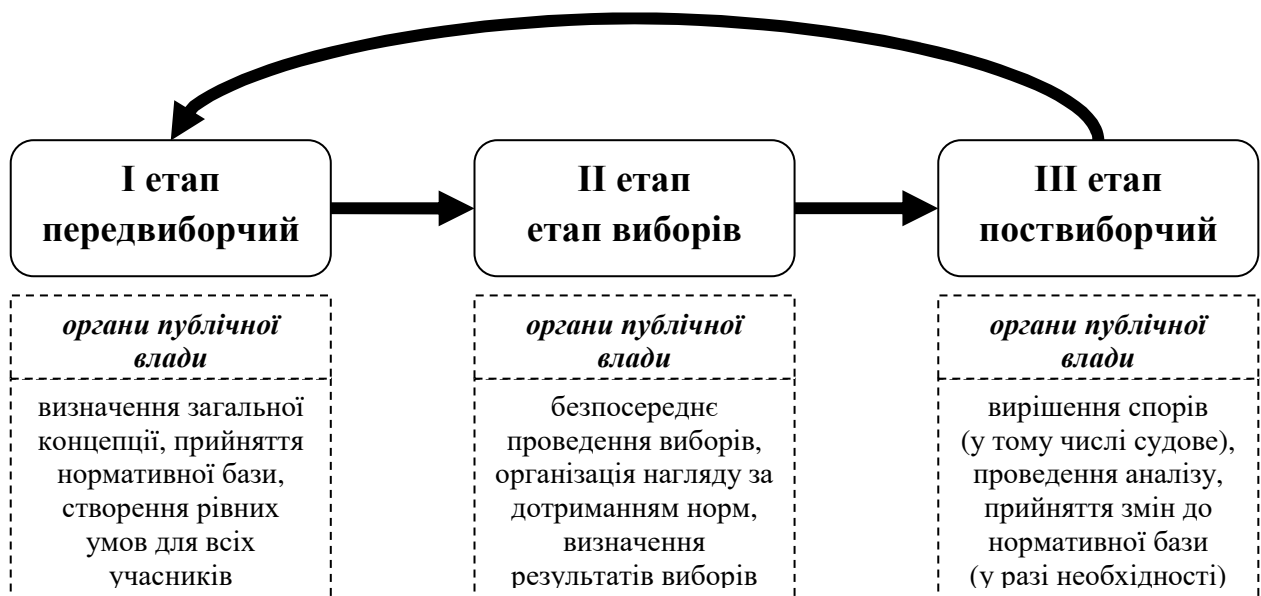

Рис. 2. Участь органів публічної влади у виборчому процесі

Існує також дещо інший погляд на поділ виборчого процесу. Так, наприклад, відмічають наступні етапи:

- 1) формування територіального базису виборів;
- 2) створення адміністративних органів для безпосередньої організації виборчого процесу;
- 3) складання виборчих реєстрів;
- 4) реєстрація учасників виборів;
- 5) контроль за дотриманням норм ведення передвиборної агітації;
- 6) організація голосування;
- 7) проведення підрахунків та підбиття підсумків [7, с. 586].

Такий підхід є більш формалізованим, проте не розкриває всієї суті виборчого процесу, оскільки тут розглядаються безпосередньо вибори та певний невеликий проміжок часу до й після виборів. Однак, слід відмітити, що для виборчого процесу характерною є більш тривала часова орієнтація. З певної точки зору можна говорити про перманентність цього процесу, тому що те ж саме прийняття норм щодо виборів може відбуватись у будь-який час. Так само, агітація може проводитись не тільки у передвиборний час, а набагато раніше. Що стосується організаційного моменту, тут теж можуть бути варіанти, оскільки окрім створення виборчих комісій та перевірки реєстру виборців, можуть запроваджуватись механізми формування актуальних виборчих реєстрів. До того ж, діяльність Центральної виборчої комісії не обмежується лише безпосередньою організацією виборів, а розповсюджується на інформаційно-аналітичну й культурно-просвітницьку діяльність [12].

Як зазначають дослідники, наразі є низка чинників, котрі обумовлюють проблеми виборчого процесу в Україні. Серед них можна виділити наступні:

- взаємовідносини між гілками та різними рівнями влади не завжди узгоджені, що породжує незадоволеність серед громадян;
- політичні партії в країні здебільшого створюються не на ідеологічній основі та, відповідно, можуть не відрізнятись одна від одної;
- використання технічних кандидатів та партій для розпорошення голосів виборців та подальшої гри на цьому;
- втручання адміністративного ресурсу у виборчий процес;
- маніпуляції безпосередньо під час проведення виборів;
- використання політиками брудних технологій (чорний піар, популізм, вплив на громадську думку через ЗМІ [9]).

Якщо проаналізувати зазначені чинники, то можна зробити висновок про можливість усунути деякі з них організаційно-правовим шляхом. Так, взаємовідносини між органами публічної влади з проведенням реформ в Україні більш-менш стабілізуються. Окрім того, значна частка конфліктних моментів створюється через неузгодженість діючого законодавства, що з часом може бути подолано завдяки прийняттю правок згідно умов сьогодення та результатів широкомасштабних змін у суспільстві.

Втручання адміністративного ресурсу у виборчий процес є хоч і складною темою, однак вирішення може бути знайдено через посилення відповідальності та вироблення механізмів моніторингу за участю представників органів влади у виборчому процесі. Приблизно так само з маніпуляціями під час виборів. Збільшення контролю та посилення відповідальності за дії, котрі можуть вплинути на процес голосування, підрахунки голосів, ведення відповідної документації та підбиття підсумків виборів.

Використання політичними партіями та діячами брудних технологій є актуальною проблемою не лише для України, а й для багатьох інших країн. Вирішення цього є доволі складним, однак в деякій мірі його вплив можна нівелювати завдяки організації систематичного інформування громадян щодо виборчого процесу, тонкощів законодавства у даній сфері тощо. Досвідчені з політичної та правової точки зору громадяни звертають менше уваги на популістські гасла, а також критично ставляться до позитивної або негативної інформації про політичних діячів та партії.

Лишається відкритим питання відсутності ідеологій у партій та використання технічних кандидатів. Звісно, рівень правової та політичної освіти громадян може частково допомогти, проте це здебільш питання морального характеру. Можливо, з розвитком демократичних традицій в Україні можна сподіватись на усунення такої ганебної практики.

Організаційно-правове забезпечення виборчого процесу в Україні останніми роками піддавалося уніфікації та встановленню загальних норм для організації процесу формування виборних органів влади. Для цього були об'єктивні передумови, оскільки протягом довгого часу функціонувала низка законодавчих актів зі схожими рисами, засадами та процедурами. З точки зору організації виборчого процесу для органів публічної влади фактично не було різниці у багатьох моментах які саме відбуваються вибори: до Верховної Ради, місцеві вибори або вибори Президента. Вищезазначені етапи виборчого процесу є характерними для будь-якого рівня, тому цілком логічним було створення єдиного документу, котрий містив би узагальнені норми та закладав би спільні принципи організації. До того ж, наявність єдиного законодавчого акту дає змогу уникнути правових колізій та суперечностей між різними документами. Проведення адміністративно-територіальної реформи дало додатковий поштовх для прийняття об'єднаного кодексу, у якому б містилися усі норми та не було суперечностей [3].

Базові правові засади організації виборчого процесу в Україні містяться у розділі III Конституції України, котрий присвячено саме виборам та референдумам, а також гарантіям вільного волевиявлення громадян. У розділі IV містяться норми щодо формування парламенту через вибори, так само розділ V закріплює засади виборів президента, а у розділі XI – вибори до органів місцевого самоврядування [8]. Загалом на основі Конституції можна говорити про загальне право активної та пасивної участі у виборчому процесі, вільне висловлення власної політичної волі та принципи проведення виборів у державі.

Одним з визначних кроків на шляху формування сучасної демократичної виборчої системи [13] було прийняття Виборчого кодексу, котрий установлює прав громадян на пасивну або активну участь у виборчому процесі на загальнодержавному та місцевому рівні [2]. Ця подія стала визначальною, закріпила високий рівень організації влади в країні та засвідчила спрямованість до євроінтеграції й адаптації діючого законодавства до європейських стандартів. Адже цьому передувала дія низки законів для організації президентських, парламентських й місцевих виборів. До того ж, для цих законів була характерна деяка неточність, неспівпадіння норм тощо. Також відмічалося, що наявність законів про вибори та додаткових нормативних документів щодо функціонування Центральної виборчої комісії, порядку ведення реєстру виборців тощо.

З боку спеціалістів Європейського співтовариства було висунуто рекомендації щодо проведення кодифікації. Серед основних причин зазначалась необхідність забезпечити сумісність діючих норм щодо організації виборів, а головне – полегшення розуміння громадянами виборчого законодавства. Наголошувалось на тому, що створення єдиного документу надасть можливість:

- по-перше, громадянам легше й простіше ознайомитись із діючими нормами;
- по-друге, політичним партіям та діячам полегшить застосування у межах участі в виборчому процесі;
- по-третє, органам публічної влади спростить вирішення питань організації та контролю [5, с. 164].

Перш за все у Виборчому кодексі закріплені принципи виборчого права, на основі чого загалом організуються та проводяться будь-які вибори у країні. Розділ III цілком присвячено виборчому процесу, визначенню його сутності, основних засад, суб'єктів, принципам відкритості та публічності, а також особливостей діяльності органів публічної влади під час виборчого процесу. Окрім того, що Кодекс об'єднав кілька законів, що були присвячені проведенню виборів, у порівнянні із цими законами тут значно розширили коло питань. Так, значну увагу законодавець приділив інформаційному забезпеченню виборчого процесу, що спрощує процедури перевірки реєстру виборців, інформування населення через ЗМІ, упорядкував порядок оприлюднення результатів соціологічних опитувань щодо питань волевиявлення громадян. Значна увага приділяється питанням передвиборної агітації, правилам її ведення та існуючим заборонам. Новим у Виборчому кодексі також є норми щодо виборів старост сіл та селищ [2].

Загалом дослідниками досить схвально оцінюється Виборчий кодекс, проте відзначають проблему у питаннях, що досі ще є нетиповими для українського законодавства. Маються на увазі гендерні питання, а саме, дотримання гендерних квот представлення серед кандидатів. Спеціалісти наголошують на тому, що діючі норми передбачають цей момент на етапі формування списків кандидатів, проте з часом можуть відбуватись зміни, котрі жодним чином не регламентуються: відмова кандидатів від участі у виборах, скасування реєстрації кандидатів політичними партіями тощо [4].

Разом із тим, що Виборчий кодекс став актуальним, а його норми передбачають те, чого не було у попередніх законах про вибори, можна говорити про певні недоліки, що потребують доповнення. Наприклад, відсутні норми, що напряму регламентували б порядок інформування та ведення агітації шляхом мережі Інтернет, особливо через соціальні мережі, групи у месенджерах, контекстну рекламу тощо. Наразі це є доволі

актуальним, оскільки останні роки такі інструменти активно та успішно використовуються у виборчому процесі.

Серед наявних проблем Виборчого кодексу спеціалісти відмічають оновлену систему розподілу мандатів, котра є дещо незрозумілою для значної кількості громадян та ризик назрівання конфлікту між кандидатами від однієї партії [6]. Якщо перше питання можна вирішити доволі просто шляхом проведення роз'яснювальної роботи, то друге питання може стати в подальшому великою проблемою. Це пов'язано з тим, що у політичних партіях, особливо великих, можуть існувати різні групи інтересів, котрі відстоюють власних кандидатів. При цьому п.8 ст. 154 Виборчого кодексу [2] загалом випадає з загальної концепції, оскільки він надає пріоритетне право першим дев'яти кандидатам з загальнодержавного списку. Звісно, що цей пункт було прийнято з політичних міркувань для забезпечення стовідсоткової гарантії потрапляння до складу депутатів.

Разом з явними проблемами сучасного виборчого процесу можна виділити ті, що є неявними та можуть проявитися з часом. Так реформа децентралізації влади ще не зовсім завершена, тому значна кількість діючих норм з часом буде потребувати докорінних змін для того, щоб співпадати з реальною ситуацією на місцях. Ще неявною проблемою можна назвати складність підрахунку голосів. Звісно, на останніх місцевих виборах явка виборців була невелика [10] і за такої умови можна відносно швидко провести підрахунки та проголосити результати, однак, за умови збільшення кількості бажаючих виловити свою волю, підрахунок може затягнутися. Загрозою від затягнення цього процесу можуть стати порушення та зловживання ситуацією. Вирішенням може стати або спрощення системи голосування, або автоматизація процесу підрахунку голосів.

Серед проблемних питань виборчого процесу слід виділити те, що повністю пропорційна система формування парламенту може призвести до монополізації висування кандидатів та унеможливлення потрапити до законодавчого органу безпартійного громадянина. Приблизно така ж ситуація з місцевими виборами, де партійність кандидатів висувається на перший план, хоча на місцевому рівні бажано було б уникати заполітизованості. Тут ставка на мажоритарну систему може надати можливість формування корпусу професійних та неупереджених депутатів, котрі забезпечували б вирішення питань місцевого самоврядування не з точки зору інтересів керівництва своєї партії, а з точки зору доцільності та підвищення ефективності.

Одним зі засадничих документів з організації виборчого процесу є «Стратегічний план центральної виборчої комісії на 2020 - 2025 роки» [11], затверджений постановою ЦВК № 102 від 11 червня 2020 року. У параграфі 4 даного плану зазначається, що ЦВК є проактивною організацією, котра проявляє себе у інноваціях, просвітництві та підвищенні професійного рівня. Також наголошується на тому, що це є платформою для проведення обговорень усіх зацікавлених у організації та проведенні чесних виборів. Таким чином можна говорити про те, що Комісія є тою рушійною силою, котра сприяє трансформації української держави на шляху до європейської інтеграції та є безпосереднім учасником виборчих процесів у країні. Органи публічного управління, політичні партії, політики, ЗМІ та пересічні громадяни не завжди залучені до виборчого процесу, проте ЦВК за своєю суттю виступає чи не єдиним постійним організатором. У цьому є як позитивне, так і негативне, тому що наявність єдиного органу, котрий займається організаційною та аналітичною роботою забезпечує умови для організації виборчого процесу, проте відсутність територіальних представництв Комісії не дає у повній мірі розкрити потенціал даної структури та оптимізувати виборчі процеси. За наявності територіальних представництв, для прикладу, полегшити просвітницьку роботу та у спрощеному вигляді поширювати розповсюдження інформації щодо виборів та загалом виборчого процесу в Україні.

ВИСНОВКИ

Отже, аналіз виборчого процесу в Україні дозволяє говорити про те, що його удосконалення має певні перспективи. З організаційно-правової точки зору на сьогодні існує низка проблем, серед яких розбіжності у діючому законодавстві та неспівпадіння з реаліями, що є результатом проведення повномасштабних реформ у країні. Також організація виборчого процесу потерпає від втручання з боку органів влади різних рівнів, що спричинено невідпрацьованістю практики покарання за зловживання своїм службовим становищем в умовах проведення виборів або за втручання у виборчий процес загалом. Окремо постає неготовність долати проблеми політичного характеру: недоброчесність політичних партій та діячів, маніпулювання громадською свідомістю тощо. Поряд із цим можна відмітити те, що базовий законодавчий документ (Виборчий кодекс) хоч і є прогресивним, проте має недоліки в силу того, що реформування адміністративно-територіального устрою в Україні ще не завершено. Окрім того, сам процес виборів супроводжується непорозумінням серед громадян, оскільки сучасна модель пропорційної системи для багатьох складна для сприйняття.

Вирішення нагальних проблем та удосконалення виборчого процесу вбачається, по-перше, в перегляді нормативно-правової бази, усуненні суперечностей, по-друге, в посиленні відповідальності за порушення виборчого законодавства, по-третє, у розширенні функцій та повноважень Центральної виборчої комісії з формуванням повноцінних територіальних підрозділів на постійній основі, по-четверте, проведення органами влади широкої інформаційно-просвітницької кампанії для підвищення у громадян рівня знань про виборчий процес.

Література.

1. Бортніков В. «Виборчий процес» як категорія політологічного аналізу парламентських виборів в Україні. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2020. Випуск 28, с. 118-124.
2. Виборчий кодекс України № 396-IX від 19 грудня 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>

3. Грищенко І. М. Формування публічної політики у сфері виборчого процесу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 11. С. 90-96.
4. Губська О., Ковриженко Д. Місцеві вибори 2020: посібник для суддів. Київ. 2020. 308 с.
5. Європейський демократичний доробок у галузі виборчого права: матеріали Венеціанської комісії, Парламентської Асамблеї, Комітету Міністрів, Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи: пер. з англ. / за ред. Ю. Ключковського. Вид. 2-е, випр. і доповн. Київ, 2009. С. 142–197.
6. Закірова С. Досягнення і втрачені можливості нового Виборчого кодексу України. *Громадська думка про правотворення*. 2020. № 1 (186). С. 5-15.
7. Ключковський Ю.Б. Принципи виборчого права: доктринальне розуміння, стан та перспективи законодавчої реалізації в Україні: монографія. Київ: Ваіте, 2018. 908 с .
8. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>.
9. Костецька Л. Виборчий процес у сучасній Україні в контексті аналізу його проблемних етапів. *Актуальні проблеми державного управління*. 2017. Вип. 1. С. 69-73.
10. Місцеві вибори-2020: експерти про попередні результати, явку та те, хто керуватиме містами, де новообрані мери померли. URL: <https://www.cvk.gov.ua>.
11. Про Стратегічний план Центральної виборчої комісії на 2020 - 2025 роки. Постанова Центральної виборчої комісії від 11 червня 2020 року № 102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>.
12. Центральної виборчої комісії. URL: <https://www.cvk.gov.ua>.
13. Чоловська О. П. Теоретико-методологічні особливості та компоненти порівняльного аналізу функціонування виборчих систем на місцевому рівні. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія*. 2017. № 2. С. 54-62.

References.

1. Bortnikov V. (2020) «Vyborchyy protses» iak katehoriia politolohichnoho analizu parlaments'kykh vyboriv v Ukraini ["Electoral process" as a category of political analysis of parliamentary elections in Ukraine]. *Bulletin of Dnipropetrovsk University. Series: Philosophy. Sociology. Politology*. Vol. 28. pp. 118-124.
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019) Electoral Code of Ukraine, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/> (Accessed 27 November 2020).
3. Hryshenko I. M. (2018) Formuvannia publichnoi polityky u sferi vyborchoho protsesu [Formation of public policy in the field of electoral process]. *Investments: practice and experience*. No. 11, pp. 90-96.
4. Hubs'ka O. and Kovryzhenko D. (2020) Mistsevi vybory 2020: posibnyk dlia suddiv [Local elections 2020: a guide for judges]. Kiev. 308 p.
5. European democratic achievements in the field of suffrage: materials of the Venice Commission, the Parliamentary Assembly, the Committee of Ministers, the Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe (2009). Kiev, pp. 142-197.
6. Zakirova S. (2020) Dosiahnennia i vtracheni mozhlyvosti novoho Vyborchoho kodeksu Ukrainy [Achievements and lost opportunities of the new Electoral Code of Ukraine]. *Public opinion on lawmaking*. No. 1 (186), pp. 5-15.
7. Kliuchkovs'kyj Yu. B. (2018) Pryntsypy vyborchoho prava: doktrynal'ne rozuminnia, stan ta perspektyvy zakonodavchoi realizatsii v Ukraini [Principles of suffrage: doctrinal understanding, state and prospects of legislative implementation in Ukraine]. Kiev, 908 p.
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996) The Constitution of Ukraine, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/> (Accessed 26 November 2020).
9. Kostets'ka L. (2017) Vyborchyy protses u suchasnij Ukraini v konteksti analizu joho problemnykh etapiv [The electoral process in modern Ukraine in the context of the analysis of its problematic stages]. *Actual problems of public administration*. Vol. 1, pp. 69-73.
10. Local elections 2020: experts on preliminary results, turnout and who will run the cities where the newly elected mayors died, available at: <https://www.cvk.gov.ua> (Accessed 27 November 2020).
11. Central Election Commission (2020). Strategic plan of the Central Election Commission for 2020-2025, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/> (Accessed 27 November 2020).
12. Official site “Central Election Commission”, available at: <https://www.cvk.gov.ua> (Accessed 26 November 2020).
13. Cholovs'ka O. P. (2017) Teoretyko-metodolohichni osoblyvosti ta komponenty porivnial'noho analizu funktsionuvannia vyborchyykh system na mistsevomu rivni [Theoretical and methodological features and components of comparative analysis of the functioning of electoral systems at the local level]. *Bulletin of Dnipropetrovsk University. Series: Philosophy. Sociology. Politology*. No. 2, pp. 54-62.

Стаття надійшла до редакції 20.12.2020 р.